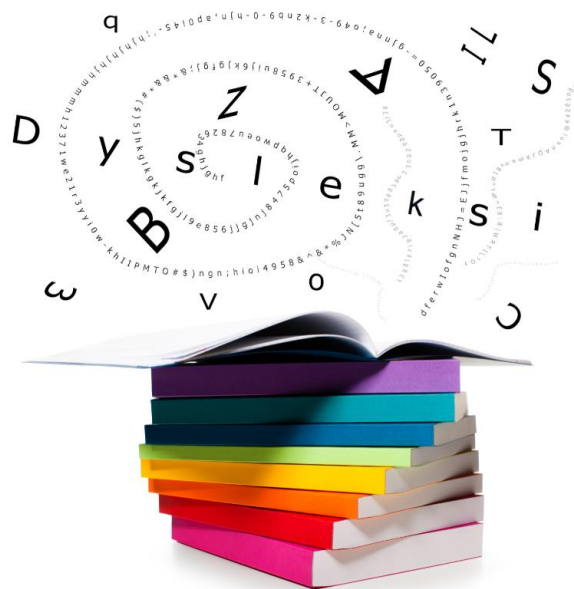

Herning
Kommune

Den styrkede ordblindeindsats

Projektbeskrivelse

Center for Børn og Læring
Efteråret 2020

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
Det politiske afsæt	4
Baggrund	5
Formål	6
Øvrige læse- og skrivevanskeligheder	7
Målgruppe	7
Ordblindepakken og arbejdsmetode	7
Ordblindepakke	8
Ordblinde Pit	9
Testning	11
Ordblindhed og dansk som andetsprog	11
Interessenter og rollefordeling	11
Skolernes opgave	12
Center for Børn og Læring	13
Ordblindevejlederne	13
Kompetenceudvikling af ordblind vejlederne	14
Læsevejlederne	14
Ordblindelærere	15
Klasselæreren, faglærerne, trivselspædagogerne og børnehaveklasselederne	15
Organisering	16
Advisory board	16
Budgetmål – sprog og læsning 0-17 år	16
Samarbejdet med dagtilbud	17
Ungdomsuddannelser	18
Sammenhæng til andre indsatser	19
Evaluerings	20
Tidsplan	21
Milepælsplan	21
Bilag 1 – Budgetmål	23
Bilag 2 – Funktionsbeskrivelse for ordblind vejledere	25
Bilag 3 – Funktionsbeskrivelse for læsevejledere	28
Bilag 4 – Testsystematik	30

Testsystematik 0-6 år	30
Testsystematik 0.-9. klasse	32
Roller i forbindelse med Testsystematik	33
Bilag 5 – Nøglebidrag fra forskellige aktører	34
Bilag 6 – Samarbejdsaftale	36
Bilag 7 – Læse-skrivestøttende redskaber	38

Indledning

Ordblindhed (dysleksi) findes hos alle typer børn. Det er en udfordring, der er tilstede i alle fag og som kan have afgørende betydning for elevens samlede læringsudbytte. Derfor er det vigtigt, at alle voksne omkring eleven både fagprofessionelle og forældre har kendskab til udfordringerne og kan støtte og vejlede eleven hensigtsmæssigt.

Den styrkede ordblindeindsats vil sikre, at alle børn og unge uanset skoletilbud og forudsætninger får lige muligheder for at udnytte deres læringspotentiale og lige muligheder for at indgå i fællesskabet. Dette gøres blandt andet ved ordblindepakken, som er nogle centralt fastsatte minimumskrav til, hvordan skolerne systematisk arbejder med at opspore, forebygge og understøtte ordblinde elever. Indsatsen rummer desuden en intention om at sætte tidligt ind også overfor øvrige læse- og skrivevanskeligheder helt fra skolestart.

Det politiske afsæt

I 2015 godkendte Børne- og Familieudvalget "Strategi og handleplan for dysleksi 0-18 år i Herning Kommune", som tjener til inspiration og vejledning til den generelle indsats vedrørende ordblinde elever på skolerne. I 2017 og i årene frem blev udviklingsprojektet "Læsecenter Herning" igangsat på overbygningsskolerne med det formål at understøtte kommunens skoler i at løfte den faglige kvalitet i forhold til undervisningen af ordblinde elever.

Læsecenter Herning er fuldt indfaset i afslutningen af skoleåret 2021/22.

Der er således gennem flere år arbejdet med ordblindeområdet. På trods af indsatserne kan Herning Kommune som helhed fortsat blive bedre til at støtte ordblinde elever.

Børne- og Familieudvalget har som budgetmål fra 2021 valgt at sætte særligt fokus på sprog og læsning 0-17 år. Målet indeholder blandt andet en intention om at kvalitetsudvikle ordblindeindsatsen i det samlede skolevæsen¹.

I juni 2020 besluttede regeringen og de øvrige partier at udmønte den afsatte reserve til et generelt løft af folkeskolen. Herning Kommunes andel udgør 4,745 mio. kr. for 2020. Fordelingen af den afsatte reserve for årene 2021-2023 kendes endnu ikke. Tilskuddet skal anvendes til ansættelse af lærere i folkeskolen.

I august 2020 besluttede Herning Byråd, at de tildelte midler til et generelt løft af folkeskolen skal anvendes til den styrkede ordblindeindsats.

Den styrkede ordblindeindsats etableres med afsæt i Herning Kommunes mål om, at alle børn og unge skal blive så dygtige, som de kan. Indsatsen vil bygge oven på og kvalificere

¹ Se

eksisterende praksis og indsatser. Dette gøres blandt andet ved at ansætte 12 ordblindevejledere (årsværk) på 11 af kommunens overbygningsskoler. Derudover ansætter speci-alskolen en ordblind vejleder udover puljen til generelt løft af folkeskolen. Vedkommende skal dog løfte opgaven på lige fod med de øvrige ordblind vejledere i kommunen. De skoler, der ansætter ordblind vejledere relateret til puljen, får til opgave at understøtte de øvrige skoler med indsatsen. Fordelingen ses i tabellen nedenfor. På Vildbjerg Skole ansættes to ordblind vejledere.

Skoler, der ansætter ordblind vejledere	Skoler, der bliver understøttet
Aulum-Hodsager Skole	Aulum-Hodsager Skole Haderup Skole
Brændgårdskolen	Brændgårdskolen
Herningsholmskolen	Herningsholmskolen
Kibæk Skole	Kibæk Skole Skarrild Skole Sdr. Felding Skole
Lind Skole	Højgårdskolen Lind Skole Læringscenter Syd
Lindbjergskolen	Lindbjergskolen
Lundgårdskolen	Gullestrup Børnecenter Lundgårdskolen Tjørring Skole
Snejbjerg Skole	Engbjergskolen Snejbjerg Skole
Sunds-Ilskov Skole	Skalmejeskolen Sunds-Ilskov Skole
Vestervangskolen	Vestervangskolen
Vildbjerg Skole	Kildebakkeskolen Sinding-Ørre Midtpunkt Timring Læringscenter Vildbjerg Skole Sørvad-Ørnvej Skole

Baggrund

Den styrkede ordblind indsats skal sikre, at ordblind børn og unge i Herning Kommune får et godt afsæt for at lære og trives, både så de danner venskaber, men også bliver i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse på lige fod med andre unge.

Indsatsen er et supplement til de tiltag, der allerede arbejdes med. Ikke desto mindre skal indsatsen skabe en mere systematisk, foregribende og fokuseret indsats for børn og unge med ordblindhed. Det vil sige, at alle elever, der har fået konstateret ordblindhed, kan forvente en "minimumspakke" uanset skoletilbud. Dette betyder, at der er nogle centralt

fastsatte minimumskrav til, hvordan skolerne lokalt opsporer, forebygger og understøtter ordblinde elever. Denne indsats skal lokalt løftes af ordblindevejlederne i et samspil med ledelsen, læsevejlederne, børnehaveklasselederne, lærerne og forældrene.

Som nævnt skal indsatsen ses i sammenhæng med den øvrige indsats for sprog og læsning på 0-17 års området.

Formål

Formålet med den styrkede ordblindeindsats er at udvikle værktøjer, metoder og konkrete handleplaner, der understøtter hele elevens læringssituation. Dette omfatter blandt andet, at eleven trænes i brug af læse-skrivestøttende hjælpemidler og anvendelsen af disse i alle fag, undervisning af forældre, introduktion til ordblindeundervisning- og understøttelse for alle elevens lærere samt program for overgang til ungdomsuddannelserne.

Formålet med indsatsen er deslige at etablere en kommunal indsats, der sætter ordblinde-elever i stand til at:

- Mestre metastrategier og værktøjer i forhold til deres ordblindhed, som sætter dem i stand til at tage den uddannelse, de ønsker.
- Acceptere og få en forståelse af ordblindhed, så de bedst muligt kan håndtere dette.
- Bevare motivationen for deres egen læring.
- Få den understøttelse og undervisning, som gavner dem, af skolens personale.
- Få støtte af deres forældre både i forhold til forståelse af ordblindhed og i brug af valg af værktøjer.

Ovenstående betyder samtidig, at den enkelte elev får det bedst mulige afsæt for lige deltagelse i skolelivet gennem et foregribende sigte for elever med læsevanskeligheder og et understøttende sigte i forhold til elever med ordblindhed.

I tabellen nedenfor ses indsatsens kortsigtede og langsigtede mål

Kortsigtede mål	Langsigtede mål
<p>For eleverne er målet at</p> <ul style="list-style-type: none"> • børn og unge har anvendelige strategier til at håndtere deres ordblindevan-skeligheder. • børn og unge i risiko for ordblindevan-skeligheder opspores tidligt. <p>På skoleniveau er målet at</p> <ul style="list-style-type: none"> • skolerne anvender relevante data, f.eks. sprogvurderinger, iagttagelser og løbende evalueringer, systematisk i arbejdet med en differentieret og målret-tet indsats. 	<p>For eleverne er målet at</p> <ul style="list-style-type: none"> • børn og unge med ordblindevan-skeligheder er i løbende læringsprogres-sion. • ordblinde børn og unge klarer sig på ni-veau med andre jævnaldrende. <p>På skoleniveau er målet at</p> <ul style="list-style-type: none"> • alle skoler har en hurtig, målrettet og systematisk indsats over for børn og unge med ordblindevan-skeligheder.

- skolerne iværksætter tidlige og rettidige indsatser med afsæt i børnenes og de unges behov og forudsætninger.
- der er en ensartet systematik ved overlevering i forhold til børn og unge med (risiko for) ordblindevanskeligheder ved overgang mellem hjem, dagtilbud og skole.
- lærerne har kendskab til evidensbaseret viden, metoder og tilgange i arbejdet med ordblindeproblematikker.
- skolerne har et ensartet serviceniveau i forhold til IT-løsninger og læse-skrivetechnologi.
- alle skoler anvender individuelle handlingsplaner med henblik på en hurtig, målrettet og systematisk indsats over for børn og unge i ordblindevanskeligheder.

På forældreniveau er målet at

- forældre til børn og unge med ordblindevanskeligheder understøttes gennem konkret vejledning.

- alle lærere har de nødvendige kompetencer til at understøtte børn og unge med ordblindevanskeligheder.

På forældreniveau er målet at

- alle forældre tager aktiv del i at understøtte deres barns læseudvikling.

Øvrige læse- og skrivevanskeligheder

Som nævnt har den styrkede ordblindeindsats sit primære fokus på de ordblinde børn og unge. Ansættelsen af ordblindevejlederne medfører dog samtidigt, at læsevejlederen får frigjort tid til indsatser for børn og unge med øvrige læse- og skrivevanskeligheder. Alle rede fra dagtilbud har de fagprofessionelle vigtig information om barnets sprogtilegnelse, som skal overleveres i overgangen til skolen. Sprogvurderingerne i børnehaveklassen kan desuden give vigtige fingerpeg om, hvor der er brug for en tidlig indsats. Tidlig opsporing og forebyggelse af andre læse- og skrivevanskeligheder får dermed et fornyet fokus med den styrkede ordblindeindsats, gennem læsevejlederens virke som hele skolens ressourceperson på området.

Målgruppe

Den primære målgruppe er de elever, som har fået konstateret ordblindhed og dermed er testet "røde" i ordblindetesten. Skolens undervisere og elevens forældre har dog en helt central rolle i forhold til at understøtte eleven. Derfor er den sekundære målgruppe de ordblinde elevers forældre og skolens undervisere. Herudover retter indsatsen sig desuden mod de børn og unge i øvrige læse- og skrivevanskeligheder jf. ovenstående.

Ordblindepakken og arbejdsmetode

Den styrkede ordblindeindsats indebærer, som nævnt, at der ansættes 12 ordblindevejledere (årsværk) på 11 overbygningsskoler. De 11 skoler har derefter til opgave at understøtte de resterende skoler med indsatsen. Dette betyder, at skolerne skal samarbejde om at lave støttesystemer, der sikrer, at også de ordblinde elever bliver så dygtige, som de kan og sikres deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Dette arbejde skal tage afsæt i den "ordblindepakke", som er det minimum, en elev med ordblindhed tilbydes i Herning Kommune uanset skoletilbud. Indholdet i ordblindepakken beskrives nedenfor.

Ordblindepakke

Når en elev er testet "rød" i den nationale ordblindetest², træder ordblindepakken i kraft. Den nationale ordblindetest kan anvendes fra slutningen af 3. klasse. Resultaterne er dog mest valide, hvis der først testes i slutningen af 4. klasse. Testen anvendes derfor kun i 3. klasse, hvis skolen ser tydelige tegn på ordblindhed. Ellers anvendes ordblindetesten først i slutningen af 4. klasse. Her testes kun elever, hvor der er en mistanke om, at de kan være ordblinde. Da testen tages fra marts til juni (slutningen af skoleåret i 4. klasse), vil de indsats, som igangsættes på baggrund af testen, primært være i 5. klasse og fremefter.

Ordblindepakken skal, som beskrevet ovenfor, betragtes som et minimum, alle elever, der er testede ordblinde, tilbydes. Således bliver det ikke skoletilbuddet, der er afgørende for, hvilken understøttelse den ordblinde elev får. Herudover er der mulighed for at justere indsatserne med fokus på den enkelte elevs behov.

Ordblindepakken indeholder, som beskrevet, nogle centralt fastsatte minimumskrav til, hvordan skolerne lokalt opsporer, forebygger og understøtter ordblinde elever. Denne indsats skal lokalt løftes af ordblindevejlederne i et samspil med ledelsen, læsevejlederne, de øvrige lærere samt forældrene.

I pakken er der elementer, der direkte henvender sig til elever med ordblindhed, da disse, som beskrevet, er den primære målgruppe. Der er dog også elementer, som henvender sig til den sekundære målgruppe nemlig lærerne og pædagogerne omkring eleven samt elevens forældre.

Indhold henvendt til eleven:

- ❖ Adgang til læse-skrivestøttende hjælpemidler og vejledning i brugen heraf.
- ❖ Adgang til Nota og vejledning i brugen heraf.
- ❖ Lån af skolecomputer af god kvalitet.
- ❖ Adgang til OCR-behandlede materialer.

² Se afsnit om **Testning**.

- ❖ Ordblinde Pit, som er specialiseret undervisning for eleven 7 uger à 3 dage. Pit udgør i projektets første år en indsats på 5.-7. årgang³.
- ❖ Understøttelse før og efter Pit-forløbet. Eleven skal forberedes af egen lærer og ordblindevejleder omkring indholdet og formen i Pit, så eleven er tryk ved forløbet. Eleven og elevens lærer videregiver til ordblindevejlederen, hvilke materialer der arbejdes med i klassen. Når Pit-forløbet afsluttes støttes eleven af læreren og af ordblindevejlederen til at komme tilbage til egen klasse. Her sikres det, at eleven kan og er tryk ved at anvende lærte strategier i klasserummet.
- ❖ Vejledning om muligheden for prøve på særlige vilkår (kun udskoling).
- ❖ Individuel handleplan, der revideres mindst en gang årligt. Denne bør indgå som en del af elevplanen. Denne præsenteres til forældresamtalen.
- ❖ Støtte i overgangen til ungdomsuddannelse.
- ❖ En fast kontaktperson på skolen, som kan hjælpe med teknik og strategier.
- ❖ Mulighed for at deltage i netværk med andre ordblinde elever på skolen og eller samarbejdsskoler.

Indhold henvendt til forældrene:

- ❖ Kursus ved ordblindevejleder i brugen af læse-skrivestøttende hjælpemidler samt Nota.
- ❖ Temaaften ved pædagogisk udviklingskonsulent (CBL) om "udfordringerne ved at være ordblind".
- ❖ Mulighed for sparring og vejledning med ordblindevejlederen og ordblindelærer.
- ❖ Skriftlig information om prøve på særlige vilkår (kun forældre til udskolingselever).

Indhold henvendt til lærere og pædagoger på skolerne:

- ❖ Alle lærere og pædagoger skal mestre OCR-behandling af materialer. Dette håndteres ved internt kursus eller kollegial vejledning lokalt ved ordblindevejleder eller ordblindelærere⁴.
- ❖ Vejledning i ordblindevenlig undervisning og understøttelse af eleven ved ordblindevejleder og ordblindelærere.
- ❖ Kursus i brug af læse-skrivestøttende undervisning og hvordan dette sikres som et naturligt redskab i alle klasser ved ordblindevejleder.
- ❖ Rådgivning og vejledning i forhold til testresultater og efterfølgende indsatser.
- ❖ Mulighed for sparring og vejledning med ordblindevejlederen og ordblindelærer.
- ❖ Støtte i overgangen før og efter Pit-forløb for eleven.
- ❖ Sikre, at lærerne indstiller til prøve på særlige vilkår inden 1. december før forårets prøver.
- ❖ Elevens stemme inddrages. F.eks. kan den ordblinde elev være med til at holde kurser for lærerne eller gennem peer-to-peer learning, hvor elever underviser andre elever.

³ Se afsnit "Ordblinde Pit" for en uddybning af indholdet.

⁴ Se afsnit "Ordblindelærere" om ordblindelærernes rolle.

Ordblinde Pit

Et af de nye initiativer, som igangsættes med den styrkede ordblindeindsats, er Ordblinde Pit. Denne indsats kræver, at der indhentes samtykke fra forældrene⁵. Center for Børn og Læring udarbejder den overordnede ramme for initiativet for at sikre et ensartet initiativ på tværs af kommunens skoler. Undervisningen i Pit tager udgangspunkt i skolens fag, da eleven skal lære at bruge læse- og skrivestøttende hjælpemidler og strategier i forhold til det faglige indhold. Lokalt skal skolerne være særligt opmærksomme på de fag, der er begynderfag f.eks. tysk i 5. klasse. Det detaljerede indhold i Pit udarbejdes i samarbejde mellem Center for Børn og Læring, ordblindevejlederne og skolerne. Her vil erfaringer både fra andre kommuner men også fra andre initiativer såsom *Lær for Livet* og *Læringslokomotivet* indgå. Ordblindevejlederne på skolerne er ansvarlige for udførelsen.

Elever, der ved skoleårets afslutning i 4. klasse er konstateret ordblinde ved den nationale ordblindetest, samles ved starten af 5. klasse i Ordblinde Pit. Elever, der testes ordblinde allerede i 3. klasse, deltager i Pit på det klassetrin, hvor skolen vurderer, at det er mest gavnligt for eleven. Pit er et forløb på 7 uger, hvor eleverne er i Pit tre af ugens dage. De resterende to dage er eleverne i deres egen klasse, hvor eleverne får mulighed for at anvende de indsatser og hjælpemidler, de har lært i Pit, i deres egen klasse. Eleverne deltager som udgangspunkt kun i Pit-forløbet én gang i løbet af deres skolegang.

Skoledagen i Pit vil som udgangspunkt være normal, dog kan der være brug for befordring indenfor skoletiden. Ordblinde Pit afholdes ikke centralt men på en af de skoler, som ordblindevejlederen understøtter. Dette afgøres af antallet af elever fra de pågældende skoler, der skal deltage i Pit-forløbet. Det er således ikke skolernes samlede elevtal, der er afgørende for, hvor Pit-forløbet afvikles. Brug af eventuel befordring løses efter samme princip, som når eleven skal gå på overbygningsskolen, eller i særlige situationer laves der lokale aftaler med Center for Børn og Læring.

Den sidste dag i elevens Pit-forløb deltager elevens klasselærer. Formålet er, at eleven skal "undervise" sin lærer i det, de har lært. Derudover laves der aftaler om tilbagevending og brug af strategier i klassen. Skolerne vil modtage ressourcer i forbindelse med udfasning af "Læsecenter Herning"⁶ til vikardækning til formålet.

I forbindelse med afviklingen af Ordblinde Pit afholdes en række arrangementer for forældrene til de ordblinde elever, der deltager i Ordblinde Pit. Forældrene og børnene inviteres til et informationsmøde forud for opstarten af Ordblinde Pit. Når eleverne er halvvejs i deres Pit-forløb, inviteres forældrene og børnene til et hands-on kursus, hvor eleverne har deres computer med. Herved får forældrene kendskab til de redskaber, som deres børn

⁵ Såfremt forældrene ikke ønsker indsatsen, har skolen et ansvar for, at eleven tilbydes understøttelse på andenvis

⁶ Se afsnit "**Sammenhæng til andre indsatser**".

anvender. Ved afslutningen af Pit-forløbet inviteres forældrene til et afsluttende forældre-møde med fokus på, hvordan de kan støtte deres barn efter Ordblinde Pit.

Testning

Før "ordblindepakken" træder i kraft, skal eleven testes for ordblindhed. Socialstyrelsen angiver, at 2-5 procent af befolkningen er ordblinde. Ordblindeforeningen vurderer dog, at der er tale om 5-7 procent af befolkningen. Grænseværdien på Ordblindetesten ligger således over de i Danmark ellers anvendte grænseværdier for ordblindhed for at sikre, at personer med både svær og mild grad af ordblindhed findes med Ordblindetesten. Der er således med testen allerede taget højde for de, der ligger lige på grænsen.

Den nationale ordblindetest bruges kun til elever, hvor læreren har mistanke om ordblindhed. Testen skal som hovedregel kun anvendes én gang i elevens skoleforløb. Elbro's ordlister anvendes kun, hvor der er usikker om, om en elev skal testes med ordblindetesten.

Den nationale ordblindetest anbringer eleven i en af de tre grupper: Rød, gul eller grøn. Elever i den røde gruppe er testet ordblinde med ordblindetesten. Elever i den gule gruppe er testet "Usikker fonologisk kodning". Denne gruppe har ikke en funktionsnedsættelse i form af ordblindhed, men har andre typer læse-skrivevanskeligheder og har brug for støtte og indsatser understøttet af læsevejlederen. Elbro's ordlister må ikke anvendes til at omplacere en elev i gul kategori til rød kategori. Se Bilag 4 – Testsystematik for en beskrivelse af hvilke test, der anvendes på de forskellige trin i Herning Kommune.

Ordblindhed og dansk som andetsprog

Det kan være svært at identificere ordblindhed hos elever med dansk som andetsprog. Elevernes afkodningsvanskeligheder indikerer, at der kan være tale om ordblindhed, men resultatet kan være misvisende.

Nogle børn har relativt kort skolegang i Danmark. Hvis eleverne har svært ved det danske sprogs lydsystem og begrænset erfaring med det danske skriftsprog, kan disse børn nemt begå fejl i deres læsning og stavning, der ligner typiske ordblinde fejl.

Der mangler testmaterialer til at afdække ordblindhed hos elever med dansk som andetsprog, hvis de ikke har udviklet tilstrækkeligt ordforråd på dansk. Derfor er det ekstra vigtigt at undervise systematisk i skriftens principper og skriftens lydprincip. Først når eleven har fået en del undervisning i dansk som andet sprog og skriftsprog, kan samme materialer og testmaterialer bruges til at afdække, om eleven er ordblind eller ej.

Interessenter og rollefordeling

Indholdet i den styrkede ordblindeindsats etableres decentralt hos skolerne men understøttes centralt fra Center for Børn og Læring. Den styrkede ordblindeindsats forskellige interessenter beskrives nedenfor.

Skolernes opgave

Opgaverne for de samarbejdende skoler er på nogle områder forskellige, men fælles for alle skolerne er følgende opgaver:

- ❖ Sikre, at en elev, der er diagnosticeret ordblind tilbydes ordblindepakken – uanset skoletilbud.
- ❖ Udarbejdelse af individuelle handleplaner for elever med ordblindhed i samarbejde med forældrene og eleven, som genbesøges mindst en gang årligt. Disse bør indgå som en del af elevplanen.
- ❖ Udarbejdelse af handleplan for skolens ordblindeindsats. Denne drøftes med skolebestyrelsen. Center for Børn og Læring udarbejder inspirationsmateriale til dette.
- ❖ Arbejde på, at der bliver skabt en sammenhæng mellem Pit-tilbuddet og den almindelige undervisning.

Som beskrevet, ansættes 12 årsværk på 11 overbygningsskoler, som herefter understøtter de resterende skoler. Eftersom den styrkede ordblindeindsats bygger oven på de eksisterende tiltag, der allerede arbejdes med på skolerne, kan der lokalt laves forskellige set-up, der passer ind i de samarbejdende skolars lokale kontekst. Dog skal der forsat være en ensartethed på tværs af skolerne med udgangspunkt i ordblindepakken og testsystematikken. Center for Børn og Læring har udarbejdet en skabelon til en samarbejdsaftale mellem de implicerede skoler⁷.

Eftersom der er tale om ansættelse af årsværk har skolerne mulighed for at dele opgaven mellem forskellige lærere. Dog må funktionen som ordblindevejleder maksimalt fordeles mellem to lærere. Det skal samtidig understreges, at ressourcerne ikke kan deles ud mellem de samarbejdende skoler. Det vil altid være den ansættende overbygningsskole jf. ovenstående tabel, der har det overordnede personaleansvar for ordblindevejlederen.

Det skal dog pointeres, at ordblindevejlederne ansættes til at understøtte målgruppen for den styrkede ordblindeindsats. Dette betyder, at ordblindepakken er definerede for ordblindevejledernes arbejde – uanset skolen. Det vil sige, at i de områder, hvor en skole skal understøtte andre skoler, er det ikke skolernes elevtal, der er afgørende for, hvor ordblindevejlederen primært skal bruge sin tid. Det afgørende er antal af elever, der er testet ordblinde på de forskellige skoler uafhængigt af, hvor vedkommende er ansat. Ordblindevejlederne kan ikke anvendes som vikar på skolen.

⁷ Se Bilag 6 – Samarbejdsaftale

Det er vigtigt, at skolelederne på de samarbejdende skoler drøfter den bedste lokale løsning for alle implicerede skoler med afsæt i samarbejdsaftalen.

Slutteligt skal det pointeres, at Valdemarskolen, UngHerning og Ungdomscenter Knudmosen ikke understøttes af en anden skole, hvorfor de selv skal etablere ordblindeindsatsen lokalt. Udarbejdelsen af disse lokale ordblindeindsatser sker i samarbejde med pædagogisk udviklingskonsulent fra Center for Børn og Læring. Den vejleder, der lokalt skal understøtte indsatsen, vil deltage på lige fod med de øvrige skolers ordblindevejledere i de centralt understøttede tiltag. De tre skoler laver desuden et fagligt fællesskab omkring indsatsen

Center for Børn og Læring

Den styrkede ordblindeindsats er forankret i Center for Børn og Læring. Dette betyder, at indsatsen understøttes af en pædagogisk udviklingskonsulent. Konsulenten bidrager til udviklingen af værktøjer, didaktik og undervisningsprogrammer/forløb til brug lokalt på skolerne. Derudover vil Center for Børn og Læring understøtte skolerne med følgende initiativer:

- ❖ Facilitering af netværk for ordblindevejledere.
- ❖ Facilitering af netværk for læsevejlederne.
- ❖ Udarbejdelse af forslag til en overordnet funktionsbeskrivelse til ordblindevejledere og læsevejledere som kan tilpasses lokalt.
- ❖ Sparring på indsatserne i samarbejde med skoleledelserne, ordblindevejledere, læsevejledere og andre relevante parter.

Indsatsen vil desuden løbende blive understøttet på fagopdelte ledermøder for skoleledelserne samt via årlige dialogmøder med skolerne, læsevejlederne, ordblindevejlederne og Herningegnens Lærerforening. Slutteligt vil forvaltningen inddrage elever med ordblindhed i forbindelse med udarbejdelse og evaluering af initiativer.

Ordblindevejlederne

Ordblindevejledernes primære opgave bliver at følge den enkelte elev og dennes progression, særligt det første år efter eleven er konstateret ordblind. Derefter vil eleven, forældrene og lærerne kunne søge vejledning efter behov.

Ordblindevejlederne skal desuden fungere som brobygger til ungdomsuddannelserne med fokus på de ordblinde elever. Vedkommende skal have en tæt kontakt til eleven og støtte elevens studiestart.

Ordblindevejlederne skal blandt andet løse følgende opgaver:

Forebyggende

- Praksisnær vejledning til fagpersonale i skoler om tidlig opsporing og ordblindevenlig undervisning.
- Vejledning om IT-redskaber som vil være til gavn for alle og derved gøre det acceptabelt for alle at anvende disse.
- Vejledning til og samarbejde med ungdomsuddannelserne.
- Opsporing af forældre med dysleksi og efterfølgende vejledning til disse forældre i understøttelse af deres barns sproglige udvikling.
- Deltage på lærermøder, hvor der drøftes ordblindhed, undervisningsmetoder og hjælperedskaber.

Opsporende

- Udredning af elever med ordblindhed.
- Følge ordblinde elevers progression og medvirke til at kvalificere brugen af testsystematikken som redskab til at opspore og intervenere i tidlige tegn på ordblindhed.

Understøttende

- Følge undervisningen ved ordblinde elevers undervisere og guide disse til en ordblindevenlig undervisning.
- Forældrekurser
- Brobygning for den enkelte elev til ungdomsuddannelser
- Klæde eleven på ift. hjælpemidler og egne strategier, motivation og engagement.
- Pit for ordblinde elever i 7 uger og understøtte eleven før og efter Pit.
- Understøtte samarbejdet omkring den enkelte ordblinde elev mellem skolelederen, skolens lærerteam, læsevejlederen og forældrene.
- vejlede i muligheden for at aflægge prøver på særlige vilkår og sikre at elever med ordblindhed får denne mulighed.

Kompetenceudvikling af ordblindevejlederne

Ordblindevejlederne vil blive tilbudt 5 dages kompetenceudvikling i forbindelse med etableringen af den styrkede ordblindeindsats. Dette gøres for at sikre, at alle vejlederne har et fælles udgangspunkt. Herudover er der mulighed for at supplere med diplomuddannelsen til ordblindeunderviser. Denne er en del af Herning Kommunes Kompetenceudviklingsplan, hvorfor kursusudgiften kan dækkes af centrale midler.

Herning Kommune etablerer desuden et netværk for ordblindevejlederne, hvor vejlederne har mulighed for at få nye faglige input og sparre med hinanden på tværs af skolerne.

Læsevejlederne

Den styrkede ordblindeindsats forudsætter, at læsevejlederfunktionen bevares lokalt på skolerne. Læsevejlederen er hele skolens ressourceperson på læse-skriveområdet. Læsevejlederne har tidligere brugt meget tid på testning. I testsystematikken er en del af testopgaven placeret hos ordblindevejlederen, lærere og børnehaveklasselederne, mens læsevejlederne primært understøtter den efterfølgende analyse af test og rådgiver om indsatser. Det er centralt, at ordblindevejleder og læsevejleder har en klar systematik og

rollefordeling. Læsevejlederen sikrer indsatser for de elever, som er testet "gule" i den nationale ordblindetest eller som udviser læse-skrivevanskeligheder i andre standardiserede test eller øvrige kvalitative data. Læsevejlederen skal sikre tidlig identifikation og indsats, give sparring og vejledning til kolleger. Derudover skal læsevejlederen forsat understøtte skolens øvrige læseindsats. Endelig hjælper læsevejlederen børnehaveklasseledere og lærere med at afdække mistanke om ordblindhed i indskoling.

Ordblindelærere

I forbindelse med udfasning af "Læsecenter Herning" er nogle af ressourcerne øremærket til uddannelse af "ordblindelærere".

Alle undervisere på skolerne i Herning Kommune har et ansvar for at ordblinde elever får lige deltagelsesmuligheder. Dette indebærer, at den enkelte lærer anvender OCR-behandlede materialer og har viden om ordblindevenlig undervisning. Dette kræver løbende kompetenceudvikling af faglærere på skolerne. Derfor iværksættes et 5 dages kompetenceudviklingstilbud til den almene lærer. Lærere, der underviser i alle fag, har kunnet tilmelde sig. I dette skoleår uddannes således 21 ordblindelærere.

Målet med kurset er:

- Ordblindelæreren får en særlig viden og uddannelse om ordblindhed og ordblindevenlig undervisning.
- Ordblindelæreren samarbejder med læsevejleder og ordblindevejleder om overgangen fra testresultat til handling i undervisningen.

Skolerne beslutter lokalt, om ordblindelærerne gives særlige funktioner ind i den styrkede ordblindeindsats.

Klasselæreren, faglærerne, trivselspædagogerne og børnehaveklasselederne

Slutteligt har klasselæreren til opgave at sikre, at de rigtige resourcepersoner blive inddraget med fokus på den enkelte elev. Det vil sige, at klasselæreren inddrager henholdsvis læsevejlederen eller ordblindevejlederen afhængigt af, hvad den enkelte elevs behov er.

Alle undervisere på skolen har et fælles ansvar for at understøtte den ordblinde elev, så vedkommende får lige deltagelsesmulighed i undervisningen. Den enkelte lærer skal skaffe sig viden og kompetencer f.eks. hos ordblindevejlederen, læsevejledere eller ordblindelærere, så dette bliver muligt. Børnehaveklasselederne har desuden medansvar jf. testsystematikken⁸.

Ovenstående har kort beskrevet nogle af de forskellige roller tilknyttet den styrkede ordblindeindsats. Læs mere om de forskellige rollers nøglebidrag i **Bilag 5 – Nøglebidrag fra forskellige aktører**. Listen er dog ikke udtømmende.

⁸ Se **Bilag 4 – Testsystematik**.

Organisering

Styregruppen i den styrkede ordblindeindsats består af centerleder for skolerne, pædagogisk udviklingskonsulent (CBL) og en skoleleder repræsentant fra hvert netværk fordelt med to skoleledelser fra "fødeskolerne" (netværk 3 og 5) og tre skoleledelser fra overbygningsskolerne (netværk 1, 4 og 6), en leder fra netværk 2 samt en daginstitutionsleder fra netværk 1 og 6.

Advisory board

I relation til Meningsfulde Fællesskaber og inddragelse af barnets og den unges perspektiv etableres et advisory board bestående af elever med konstateret ordblindhed. Deres opgave vil være at komme med input til, hvordan de oplever at være ordblind, hvilken forskel initiativerne gør, og hvor de ser, der bør sættes ind i forhold til problemstillinger, som Center for Børn og Læring ikke har fået øje på.

Derudover etableres et advisory board bestående af forældre til elever med konstateret ordblindhed. Deres opgave bliver at give indblik i, hvordan det er at være forældre til et ordblindt barn og om/hvordan initiativerne påvirker forældrene.

Slutteligt etableres et advisory board som blandt andet vil bestå af repræsentanter fra Ordblindeforeningen, Nationalt videnscenter for læsning, ungdomsuddannelserne, Nota, ordblindetræning og andre kommuner. Dette advisory board vil mødes en gang årligt og give sparring på projektets løbende udvikling.

Der vil samtidigt afholdes årlige temadage for elever, forældre og fagprofessionelle med fokus på faglig viden om ordblindhed.

Budgetmål – sprog og læsning 0-17 år

Som nævnt har Børne- og Familieudvalget som budgetmål fra 2021-2024 valgt at sætte særligt fokus på sprog og læsning for 0-17-årige, da et godt sprogligt fundament er en grundlæggende forudsætning for udvikling, læring og muligheden for deltagelse i fællesskaber⁹.

I Herning Kommune placeres for mange børn i "særlig indsats" og "fokuseret indsats" i den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse. Budgetmålet har som mål, at antallet af elever i disse to kategorier nedbringes til maksimalt niveauet for landsgennemsnittet. Hertil

⁹ Se

kommer, at der i løbet af de seneste tre skoleår er sket en stigning i andelen af elever, der præsterer på de tre laveste niveauer i De nationale tests i læsning. Her er det målsætningen, at minimum 80 procent af eleverne i Herning Kommune skal præstere på de tre højeste niveauer.

Budgetmålet, og den indsats den afstedkommer, vil være et af de fundament, som den styrkede ordblindeindsats bygger oven på. Vi ved fra forskning, at det er af afgørende betydning, at der fortsat arbejdes med tidlig opsporing af børn med risiko for at komme i sproglige vanskeligheder i dagtilbud og skoler. Derfor udarbejder Børn og Unge rammerne for dagtilbuddenes og skolernes udarbejdelse af lokale handleplaner for sprog, læsning og literacy¹⁰. De lokale handleplaner, som udarbejdes i forbindelse med den styrkede ordblindeindsats, skal derfor ses i sammenhæng med de lokale handleplaner for sprog, læsning og literacy.

På samme måde som for ordblinde elever er det afgørende vigtigt for et barn med skriftsprogsvanskeligheder, at forældrene også klædes på til at støtte barnet hjemmefra. Det er derfor vigtigt, at der også på forældresiden opleves sammenhæng i indsatserne.

Center for Børn og Læring udbyder en række kompetenceforløb og kurser til de fagprofessionelle i dagtilbud og skoler med fokus på understøttelse af børns sprogudvikling. Disse har blandt andet fokus på:

- Anvendelsen af resultaterne fra den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse.
- Sprogforståelsesvanskeligheder.
- Opdagende skrivning.
- Understøttelse af elever med ordblindhed i alle fag.
- Bedre brug af hjælpemidler.

Samarbejdet med dagtilbud

Arbejdet med sprog og læsning starter, når barnet er født. Børns kommunikative evner og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med de fagprofessionelle. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet spiller en central rolle i børns sproglige udvikling og sprogtiltagelse i barnets første år. Derfor skal de fagprofessionelle sikre, at læringsmiljøet i institutionen tilbyder en bred vifte af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der blandt andet understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, udtale, sætningsdannelse og skriftsproglig opmærksomhed. De sproglige læringsmuligheder skal derfor tænkes ind i både rutinesituationer og i planlagte og spontane aktiviteter, hvor de voksne fagprofessionelle skal være rollemodeller.

¹⁰ Literacy er vores kompetence til at afkode, forstå og anvende bogstaver, tal, diagrammer, grafer, tegning, billeder og andre symboler som et middel til at forstå verden og til at udtrykke os.

Det at kunne kommunikere og bruge sit sprog er ligeledes nødvendigt for at danne relationer og indgå i fællesskaber. Det vigtige fundament for arbejdet med sproglig udvikling og senere hen læsning, skabes både i hjemmet og i dagtilbuddet. Derfor har det stor betydning, at det opdages tidligt, hvis et barn har sproglige udfordringer, så der kan laves handplaner for det enkelte barns sproglige udvikling, og at der arbejdes målrettet med sproget både i hjemmet og institutionen. Til opsporingen anvendes Sprogtrappen i vuggestuen og sprogvurderinger i børnehaven. Det er ligeledes afgørende, at det igangværende sprogarbejde fortsætter kontinuerligt i overgangen både fra hjem til dagtilbud, men i særlig grad i forbindelse med overgangen fra dagtilbud til skole. Her ligger der en stor opgave for både pædagoger og lærere i at få overleveret den nødvendige information om det enkelte barn, der sikrer, at den igangværende sprogstimulering fortsættes.

I børnehaven skal det fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen og som dermed understøtter, at de kommende skolebørn er bedst muligt forberedt på at begynde i skole. I dagtilbuddet arbejdes med læreplanstemaet "kommunikation og sprog", som skal sikre børnenes evne til at kommunikere og deres sproglige udvikling. I Børnehaveklassen arbejdes med kompetenceområdet "sprog", og fra 1. klasse og op efter er sproglig udvikling et tværgående tema indbygget i Fælles Mål for alle fag. Der er således en rød tråd i intentionerne og arbejdet med den sproglige udvikling hos det enkelte barn, som de fagprofessionelle, sammen med forældrene, skal sikre omsættes i dagligdagen.

Ungdomsuddannelser

Ungdomsuddannelserne i Herning Kommune er opmærksomme på elever med læse- og skrivevanskeligheder for at sikre, at eleverne har de bedste forudsætninger for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. I forbindelse med ansøgning om optag på en ungdomsuddannelse kan eleverne angive, om de er ordblinde og/eller har en IT-startpakke. Ungdomsuddannelserne vil herefter ansøge om at få overført elevernes hjælpemidler til ungdomsuddannelsen eller få nye hjælpeprogrammer til eleverne. Desuden søges der om socialpædagogisk støtte (SPS), hvis det vurderes nødvendigt. På denne måde er de ordblinde elever velkompenserede i løbet af kort tid efter studiestart.

Der er dog også elever, som ikke i forvejen er bevidste om egne eventuelle læse- og skrivevanskeligheder. Dette forsinker muligheden for at give eleven den rette indsats til rette tid. På nogle af ungdomsuddannelserne laves der i løbet af de første uger en læse- og stavescreening af alle elever i 1.g. Herefter tilbydes udvalgte elever at blive testet med Undervisningsministeriets ordblindetest. På baggrund af testen ansøges om hjælpeprogrammer til de elever, der testes ordblinde. På andre ungdomsuddannelser laves der ikke screening af alle eleverne ved opstart. Her henvises eleven til en snak med læsevejlederen og eventuel ordblindescreening, hvis læreren oplever, at eleven har læsevanskeligheder.

Det er ikke kun i forbindelse med uddannelsesstart, at der er fokus på elever med læse- og skrivevanskeligheder. Alle ungdomsuddannelserne har læsevejledere, som har til opgave at afdække elevernes læse- og skrivevanskeligheder samt tilbyde eleverne undervisning og vejledning i forhold til deres udfordringer. Dette er f.eks. i form af undervisning i læseteknik, stavetræning med videre, men også vejledning af eleverne i forhold til særlige undervisningsmaterialer og hjælpemidler. På nogle af ungdomsuddannelserne tilbydes de ordblinde elever workshops om skrivestrategier i forbindelse med større skriftlige opgaver. Desuden tilbydes ordblinde elever at gå til eksamen på særlige vilkår. Dette betyder, at eleven kan få ekstra eksaminationstid til skriftlige eksaminer og ekstra forberedelsestid til mundtlige eksaminer, hvis de ansøger om det. Eleverne skal ansøge hvert år, og ungdomsuddannelserne skal derfor orientere eleverne om retningslinjerne herfor.

I arbejdet med at sikre de ordblinde elever de bedste betingelser for læring og trivsel er det naturligvis vigtigt, at der pågår et samarbejde med ungdomsuddannelserne. Ordblindvejlederne på folkeskolerne har en brobyggende funktion, hvor de giver vejledning til og samarbejder med ungdomsuddannelserne i de ordblinde eleveres overgang fra skole til ungdomsuddannelse. Ordblindvejlederne skal sikre, at underviserne på ungdomsuddannelserne kender til elevernes forudsætninger og hjælpemidler. Der vil være et 3 måneders overlap i tilgængeligheden af de læse-skrivestøttende værktøjer, som anvendes i grundskolen og evt. nye hjælpemidler på ungdomsuddannelsen. Ordblindvejlederne og læsevejlederne på ungdomsuddannelsen skal i samarbejde sikre, at den unge får den bedst mulige studiestart på ungdomsuddannelsen.

Sammenhæng til andre indsatser

Arbejdet med Herning Kommunes nye Fællesskabsstrategi (inklusionsstrategi) "Meningsfulde Fællesskaber" handler om at sikre alle børn deltagelsesmuligheder. Et led i arbejdet med udmøntningen af strategien er en co-teaching indsats som igangsættes på tre skoler fra skoleåret 2020/21. De øvrige skoler følger året efter. År 1 uddannes en del fagprofessionelle til at indgå i praksisnær vejledning eller co-teachende samarbejde, ligesom kommunens ledelser kan indtænke en organisering som muliggør co-teaching i skoleårets planlægning til de kommende år. Flere skoler ser mulighed i, at ordblindvejledere indgår i et co-teachende samarbejde eller praksisnært i den kolligale vejledning. Der er god mulighed for at tænke de to indsatser sammen.

Som beskrevet tidligere har overbygningsskolerne i Herning Kommune arbejdet med udviklingsprojektet "Læsecenter Herning" siden skoleåret 2017/18. Etableringen af "Læsecenter Herning" er sket faseopdelt. Ved afslutningen af skoleåret 2021/22 har de sidste skoler etableret "Læsecenter Herning" lokalt. Derfor vil den økonomiske ramme fra projektet allerede fra skoleåret 2020/21 anvendes til indsatser, der understøtter den styrkede ordblindeindsats. I skoleåret 2020/21 er der tale om følgende indsatser:

- **Foredrag med Christian Bock**

To foredrag henvendt til henholdsvis lærere og forældre. Disse foredrag indeholder perspektiver på, hvordan det er at være ordblind, og hvordan ordblinde elever bedre kan integreres i skolen

- **Uddannelse af ordblindelærere**

5 dages kompetenceudviklingsforløb af faglærere i samarbejde med VIA.

- **Timetildeling/ressourcetildeling til skolerne**

Et initiativ med fokus på, at der tildeles et antal ugentlige timer til skolerne, som skal understøtte det daglige arbejde med en styrket ordblindeindsats.

- **Licensaftale med Vitec – SubReader School**

SubReader School er et program, som giver undervisere mulighed for at vise udenlandske undervisningsfilm uden at være bekymrede for, om ordblinde elever kan følge med.

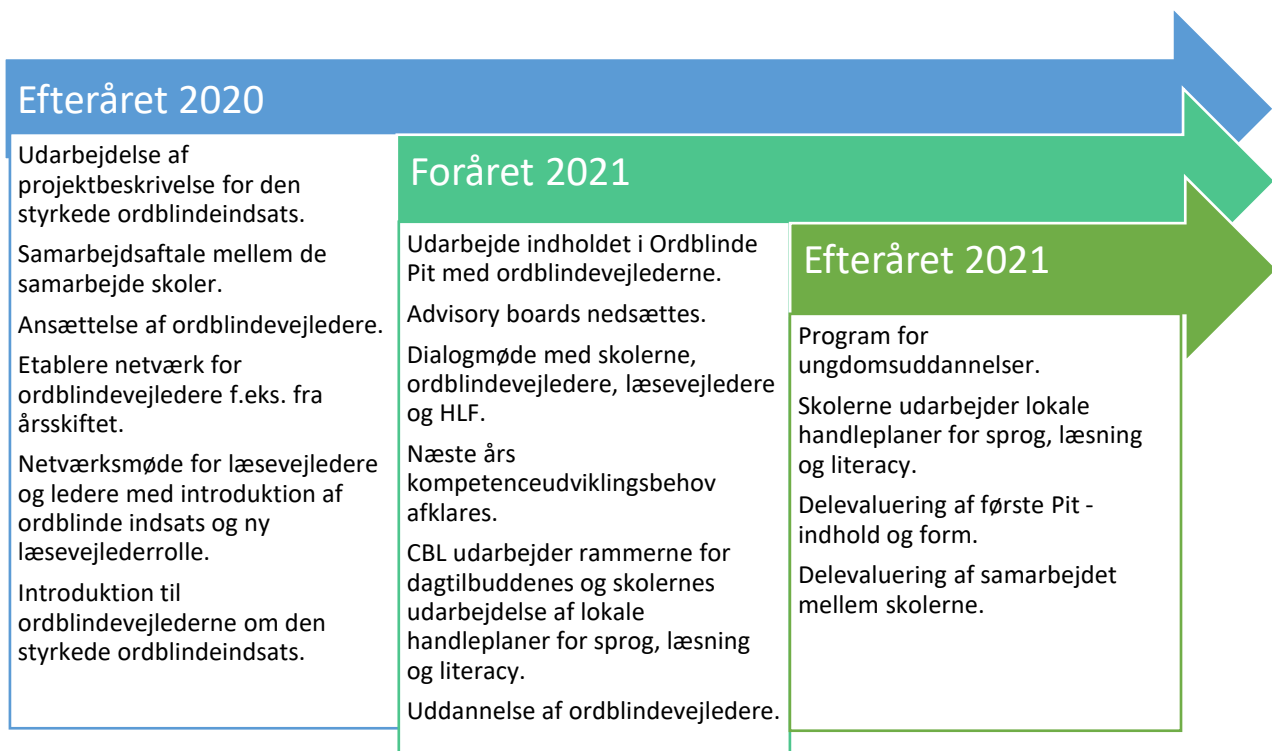
Timetildelingen/ressourcetildeling til skolerne opjusteres løbende over årene i takt med udfasningen fra "Læsecenter Herning". Disse ressourcer kan anvendes til udvikling af den styrkede ordblindeindsats lokalt på skolerne f.eks. kompetenceudvikling af de fagprofessionelle til ordblindevenlig undervisning.

Evaluerings

Den styrkede ordblindeindsats vil løbende blive evalueret og justeret. Dette omfatter blandt andet både de lokale samarbejdsaftaler, indholdet og forløbet i Pit. Disse devalueringer vil blandt andet foregå i netværket for ordblindevejledere og læsevejledere samt på fagopdelt ledermøde. Derudover vil skolerne lokalt evaluere indsatsen med forældrene til de ordblinde elever. Fra det kommende skoleår bliver den styrkede ordblindeindsats evalueret som en del af læringsdialogerne mellem centerleder for skoleområdet og skolelederne.

Børne- og Familieudvalget vil blive orienteret om en status vedrørende den styrkede ordblindeindsats ved afslutningen af skoleåret 2020/21. Der påtænkes desuden en samlet evaluering i foråret 2023, som forelægges Børne- og Familieudvalget.

Tidsplan

Milepælsplan

Tidspunkt	Indhold	Ansvarlig
30. september	Projektbeskrivelse på fagopdelt ledermøde. Herunder samarbejdskontrakt mellem de samarbejdende skoler. Drøftelse af set-up på skolerne. Herunder modeller for årsværk, tilhørsforhold o.l.	CBL
21. oktober	Børne- og Familieudvalget.	
Uge 43	Planlægning og indkaldelse af netværk for ordblindelærerne.	CBL
Ultimo uge 43	Projektbeskrivelse og "ordblindepakke" sendes til skolerne sammen med rammen for funktionsbeskrivelsen for ordblindevejlederne.	CBL
Uge 44	Inddragende proces med læsevejlederne og skoleledelsesrepræsentant om skabelon til funktionsbeskrivelse. Herunder drøftelse af ny rollefordeling.	CBL
1. november	Ansættelse af ordblindevejledere.	Skolerne
November	Orientering om den styrkede ordblindeindsats på skolebestyrelsesmøde. Ordblindevejlederen deltager på skoler, som vedkommende understøtter – herunder også samarbejdsskolerne	Skolerne
Uge 46	Opstart af netværksmøde for ordblindevejlederne.	CBL
Uge 49	5 dages uddannelse til ordblindevejlederne hos VIA.	CBL
Uge 51	Netværksmøde for ordblindevejledere med deltagelse fra øverste leder med fokus på drøftelse af indhold i	CBL

	Pit, antal elever i Pit, individuelle handleplaner for ordblinde elever samt hvornår på skoleåret, Pit skal afholdes fra kommende skoleår.	
Januar 2021	Udarbejdelse af udkast til handleplan for indsatsen på skoleniveau.	CBL
Januar 2021	Drøftelse af elevplaner efter nye anbefalinger fra Undervisningsministeriet – herunder skabelon for individuel handleplan for de ordblinde elever.	CBL
Januar 2021	Udarbejdelse af samtykkeerklæring vedrørende Pit til forældrene – herunder formålet med Pit.	CBL
Januar 2021	CBL udarbejder rammerne for dagtilbuddenes og skolenes udarbejdelse af lokale handleplaner for sprog, læsning og literacy.	CBL
Februar 2021	Skoler og dagtilbud udarbejder lokale handleplaner for sprog, læsning og literacy.	Skoler og dagtilbud
Februar 2021	Næste års kompetenceudviklingsbehov afklares på skoleledelsernes netværksmøder.	CBL
Februar 2021	Næste års kompetenceudviklingsbehov afklares på dagtilbuds netværksmøder.	CBL
Foråret 2021	Igangsættelse af Pit og udarbejdelse af individuelle handleplaner for ordblindeelever.	Ordblindevejlederne
Marts 2021	Udarbejdelse af handleplan for skolens ordblindeindsats – herunder inddragelse af skolebestyrelsen.	Skolerne
Marts 2021	Udarbejdelse af skabelon til evaluering med forældre, som skolerne kan bruge lokalt.	CBL
April 2021	Dialogmøde med skolerne, ordblindevejledere, læsevejledere og HLF.	CBL
Maj 2021	Skolerne evaluerer den styrkede ordblindeindsats med forældrene til de ordblinde elever.	Skolerne
Ultimo maj 2021	Nedsættelse af advisory boards.	CBL
August 2021	Evaluering af første Pit-forløb på netværksmøde for ordblindevejlederne samt inddragelse af elevernes perspektiv.	CBL
August 2021	Evaluering af år 1 med den styrkede ordblindeindsats på fagopdelt ledermøde for skolerne – herunder samarbejdsaftalen.	CBL
September 2021	Program for ungdomsuddannelser – herunder drøftelse i Uddannelsesrådet omkring understøttelse af de ordblinde unge, der ikke går fra folkeskole til ungdomsuddannelse med inddragelse af Ungevejen.	CBL
Efterår 2021	Årligt møde med børnehaveklasselederne bl.a. med fokus på sprogvurderinger. Mulighed for netværk og børnehaveklasselederne drøftes med styregruppen	CBL
Oktober til december 2021	Ordblinde indsatsen evalueres på læringsdialoger mellem centerleder for skoleområdet og skoleledelserne.	CBL

Bilag 1 – Budgetmål

Budgetmål 3: Sprog og læsning 0-17 år

Serviceområde	Serviceområde 10,12 og 16.																						
Fokusområde	<p>Børne- og Familieudvalget har som budgetmål fra 2021-2024 valgt at sætte særligt fokus på sprog og læsning for 0-17-årige.</p> <p>Børne- og Familieudvalget har to overordnede målspor, som udstikker rammerne for det daglige arbejde blandt alle medarbejdere. Målsportene er:</p> <ul style="list-style-type: none">• Alle børn skal være en del af fællesskabet• Alle børn skal blive så dygtige de kan <p>Budgetmålet om sprog og læsning for de 0-17-årige relaterer sig til begge målspor, da et godt sprogligt fundament er en grundlæggende forudsætning for udvikling, læring og muligheden for deltagelse i fællesskaber. Derfor er et godt sprog, noget alle børn har krav på.</p>																						
Udfordring	<p>'Sprog og læsning' skal forstås i bred forstand ud fra begrebet "literacy": <i>Literacy er menneskets kompetence til at afkode, forstå og anvende tegn som f.eks. bogstaver, tal, diagrammer, grafer, tegninger og billeder. En forudsætning for literacy er talesprog og pragmatisk forståelse.</i> Kilde: Nationalt Videnscenter for Læsning.</p> <p>Et solidt sprogligt fundament er nøglen til gode literacyfærdigheder og dermed udvikling af barnets faglighed, hvorfor et fokus på læsning i både dagtilbud og skoler er væsentligt.</p> <p>I 0. klasse laves der obligatoriske sprogvurderinger på alle elever. I Herning Kommune er andelen af elever, der placeres i en fokuseret- eller særlig indsats højere end det nationale gennemsnit.</p> <table border="1"><thead><tr><th></th><th>Andel elever Nationalt</th><th>Andelen elever Herning Kommune</th></tr></thead><tbody><tr><td>Særlig indsats</td><td>5%</td><td>7%</td></tr><tr><td>Fokuseret indsats</td><td>10%</td><td>11%</td></tr><tr><td>Generel indsats</td><td>85%</td><td>81%</td></tr></tbody></table> <p>Kilde: Kommunerapport 2019/20, Rambøll Sprog</p> <p>Fra 3.-10. klasse er det muligt at teste elever, der har læsevanskeligheder, for ordblindhed.</p> <table border="1"><thead><tr><th colspan="2">Herning Kommune skoleåret 2017/18</th></tr></thead><tbody><tr><td>Totalt antal elever</td><td>6691</td></tr><tr><td>Antal testede elever</td><td>1320</td></tr><tr><td>Antal ordblinde elever</td><td>630</td></tr><tr><td>Andel ordblinde elever</td><td>9%*</td></tr></tbody></table> <p>* Der findes forskellige grader af ordblindhed.</p>		Andel elever Nationalt	Andelen elever Herning Kommune	Særlig indsats	5%	7%	Fokuseret indsats	10%	11%	Generel indsats	85%	81%	Herning Kommune skoleåret 2017/18		Totalt antal elever	6691	Antal testede elever	1320	Antal ordblinde elever	630	Andel ordblinde elever	9%*
	Andel elever Nationalt	Andelen elever Herning Kommune																					
Særlig indsats	5%	7%																					
Fokuseret indsats	10%	11%																					
Generel indsats	85%	81%																					
Herning Kommune skoleåret 2017/18																							
Totalt antal elever	6691																						
Antal testede elever	1320																						
Antal ordblinde elever	630																						
Andel ordblinde elever	9%*																						

	<p>Tabellen viser, at 9 procent af alle elever i Herning Kommune i skoleåret 2017/18 blev erklæret ordblinde ifølge den nationale ordblindetest.</p> <p>Elevernes læseevner måles desuden i de nationale test, hvor elevernes læseevne inddeles i seks niveauer. I løbet af de seneste tre skoleår er der sket en stigning i andelen af elever, der præsterer på de tre laveste niveauer.</p> <table border="1" data-bbox="451 517 1034 696"> <thead> <tr> <th>Klasse</th> <th>2016/2017</th> <th>2017/2018</th> <th>2018/2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2. klasse</td> <td>20%</td> <td>19%</td> <td>25%</td> </tr> <tr> <td>4. klasse</td> <td>27%</td> <td>32%</td> <td>36%</td> </tr> <tr> <td>6. klasse</td> <td>24%</td> <td>25%</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>8. klasse</td> <td>18%</td> <td>16%</td> <td>21%</td> </tr> </tbody> </table>	Klasse	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2. klasse	20%	19%	25%	4. klasse	27%	32%	36%	6. klasse	24%	25%	30%	8. klasse	18%	16%	21%
Klasse	2016/2017	2017/2018	2018/2019																		
2. klasse	20%	19%	25%																		
4. klasse	27%	32%	36%																		
6. klasse	24%	25%	30%																		
8. klasse	18%	16%	21%																		
Mål	<p>Elever i Herning Kommune, der i den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse, placeres i "særlig indsats" og "fokuseret indsats" skal nedbringes til maksimalt niveauet for landsgennemsnittet.</p> <p>Minimum 80 procent af eleverne i Herning Kommune skal i de nationale test præstere på de tre højeste niveauer.</p>																				
Veje til målet	<p>Der skal forsat arbejdes med en tidlig opsporing af børn med risiko for at komme i sproglige vanskeligheder i dagtilbud og skoler. Derfor udarbejder Børn og Unge rammerne for dagtilbuddenes og skolernes udarbejdelse af lokale handleplaner for sprog, læsning og literacy.</p> <p>Det er afgørende vigtigt for et barn med skriftsprogs vanskeligheder, at forældrene klædes på til at støtte og hjælpe barnet. Derfor skal en indsats i forhold til forældrene være en del af dagtilbuddenes og skolernes arbejde og være funderet på en klar forventningsafstemning.</p> <p>Den grundlæggende viden om, hvordan sprogudvikling fremmes, som de fagprofessionelle i dagtilbud og skoler allerede har, skal der bygges videre på. Børn og Unge udbyder en række kompetenceforløb og kurser til de fagprofessionelle i dagtilbud og skoler med fokus på understøttelse af børns sprogudvikling. Disse har blandt andet fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anvendelsen af resultaterne fra den obligatoriske sprogvurdering i 0. klasse • Sprogforståelsesvanskeligheder • Opdagende skrivning. • Understøttelse af elever med ordblindhed i alle fag. • Bedre brug af hjælpemidler 																				

Bilag 2 – Funktionsbeskrivelse for ordblindevejledere

Skabelon for funktionsbeskrivelse ordblindevejleder. Denne kan tilpasses lokalt.

Funktionsbeskrivelse for Ordblindevejleder på xx skole
Udarbejdet dato: xx
Revideres dato: xx
Ordblindevejlederens overordnede funktion
<p>Ordblindevejlederen er skolens ressourceperson på ordblinde-området.</p> <p>Ordblindevejlederen følger ordblinde elevers udvikling og progression og medvirker til at kvalificere brugen af testsystematikken som redskab til at opspore og intervenere i tidlige tegn på ordblindhed.</p> <p>Ordblindevejlederen er ansvarlig for udredning af ordblindhed og efterfølgende at udarbejde en handleplan.</p> <p>Ordblindevejlederen sikrer, i samarbejde med skolens leder, elevens lærere og elevens forældre, at ordblindepakken igangsættes og effektueres.</p> <p>Ordblindevejlederen samarbejder med ledelsen, lærere og pædagoger, læsevejleder, DSA-vejleder, IT og medievejleder, ordblindelærere og elevens forældre om indsatsen.</p>
Beskriv ordblindevejlederens rolle - afgrænsning og prioritering
<p>Ordblindevejlederens opgaver er således primært i forhold til elever som er testet ordblind samt deres forældre og undervisere. Ordblindevejlederen har dog også opgaver som handler om opsporing i samarbejde med læsevejlederen. En stor del af kerneopgaverne henvender sig således til elever fra 5. klasse og opad, deres undervisere og elevernes forældre.</p>
Ordblindevejlederens kerneopgaver
<p>Nedenstående er en præcisering og formulering af opgaver og funktioner samt ansvarsforhold</p>

	Opgave	Hvem gør	Hvornår
Skoleniveau	Opsporing af elever med ordblindhed (se testsystematik ¹¹).		
	Understøtte faglige deltagelsesmuligheder for elever med ordblindhed i alle fag.		
	Vejlede i muligheden for at aflægge prøver på særlige vilkår og sikre at elever med ordblindhed får denne mulighed.		

¹¹ Se Bilag 4 – Testsystematik.

Ordblinde elever	Understøtte ordblinde elevers strategier, motivation og engagement.		
	Undervise og vejlede elever i brugen af læseskrivestøttende hjælpemidler og Nota.		
	Undervisning i Pit samt understøttelse af eleven før og efter.		
	Formidle faglig viden om ordblindhed til eleven.		
Forældrevejledning	Undervise og vejlede forældre i brugen af læseskrivestøttende hjælpemidler og Nota. Samtykkeerklæringer fra forældre i forbindelse med Pit.		
	Årligt kursus til forældre om understøttelse af deres barns sproglige udvikling.		
	Ad hoc sparring og vejledning til forældre.		
	Formidle faglig viden om ordblindhed til forældrene.		
Kollegavejledning	Undervise og vejlede kolleger i brugen af læseskrivestøttende hjælpemidler og Nota.		
	Sikre at alle kolleger kan indscanne OCR-behandlede materialer.		
	Sikre drøftelser på lærermøder i forhold til ordblindevenlig undervisning, undervisningsmetoder og hjælperedskaber.		
	Ad hoc sparring og vejledning af kolleger.		
	Guide kolleger i forhold til indsatser med afsæt i test og kvalitative data samt opfølgning herpå.		
	Formidle faglig viden om ordblindhed kolleger.		
Internt samarbejde	Sparring med ordblindelærerne om observationer i klasserummet.		
	Samarbejde med ledelsen og øvrige vejledere samt lærere, børnehaveklasseledere og pædagoger.		
	Samarbejde med forældrene til de ordblinde elever.		
Eksternt samarbejde	Deltage i netværk for ordblindevejledere.		

	Årlig indberetning af ordblinde elever til pædagogisk udviklingskonsulent (CBL).		
	Vejledning til og samarbejde med ungdomsuddannelserne.		
Andet	Faglig opdatering.		

Bilag 3 – Funktionsbeskrivelse for læsevejledere

Skabelon til funktionsbeskrivelse for læsevejleder. Denne kan tilpasses lokalt.

Funktionsbeskrivelse for Læsevejleder på xx skole
Udarbejdet dato: xx
Revideres dato: xx
Læsevejlederens overordnede funktion
Læsevejlederen er skolens ressourceperson på læse-skriveområdet. Læsevejlederen kompetencer og arbejdsområde ligger i spændet fra at udvikle <u>alle</u> elevers læse- og skrivekompetencer i alle fag til specifikke indsatser for <u>enkelte</u> børn i læse-skrivevanskeligheder.
Beskriv Læsevejlederens rolle - afgrænsning og prioritering
<p>Snitfladen til ordblindevejlederens genstandsfelt er den nationale ordblindetest. Læsevejlederens område er dermed de øvrige læse-skrivevanskeligheder, som ikke er i kategorien ordblind.</p> <p>Mens ordblindevejlederen primært agerer fra 5. klasse og opæfter, så er læsevejlederen ressourceperson for skolens arbejde med sprog, læsning og literacy for hele skoleforløbet i samarbejde med skolens øvrige vejledere. Har en skole flere læsevejledere, er det hensigtsmæssigt at afgrænse på hvilke trin, de forskellige læsevejledere agerer.</p>
Læsevejlederens kerneopgaver
Nedenstående er en præcisering og formulering af opgaver og funktioner samt ansvarsforhold

	Opgave	Hvem gør	Hvornår
Skoleniveau	I samarbejde med ledelse og øvrige vejledere udarbejde lokal handleplan for sprog, læsning og literacy.		
	Formidle viden til kolleger og ledelse om sprog, læsning og literacy.		
	Deltage i læsekonferencer med ledelse og/eller lærerteam på baggrund af data for årgangen.		
	Deltage i forældremøder i 0. klasse og 1. klasse.		
Elevniveau	Understøtte, at der etableres og følges op på indsatser for børn i læse- og skrivevanskeligheder med afsæt i test - herunder elever testet gule i den nationale ordblindetest.		

Kollegavejledning	Understøtte kollegernes anvendelse af test jf. testsystematikken og indsatser på baggrund heraf.		
	Give sparring og vejledning til kolleger vedr. forebyggende og foregribende indsatser.		
	Vejlede kolleger i tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisning i læsning og skrivning i alle fag (herunder faglig læsning).		
	Holde faglige oplæg for kolleger om læsning og skrivning i alle fag.		
	Understøtte de fagprofessionelle i at vejlede forældre om børne læsning og skrivning.		
Internt samarbejde	Læsevejlederen samarbejder med ledelsen, lærere og pædagoger, ordblindevejleder, ordblindelærere, øvrige vejledere og forældre om sin opgave.		
Eksternt samarbejde	Deltage i læsevejledernetværk 4 gange om året.		
	Samarbejde med pædagogisk udviklingskonsulent (CBL) på læseområdet.		
andet	Faglig opdatering.		

Bilag 4 – Testsystematik

Der er over de seneste år sket store forandringer med hensyn til Testsystematik i Herning Kommune. Den styrkede ordblindeindsats bringer ordblindevejlederen ind i testsystematikken som ny aktør. Dette betyder igen ændringer i forhold til, hvem gør hvad vedrørende testning. Det er målet, at den testsystematik, som beskrives nedenfor, anvendes i en år-række, så de fagprofessionelle kan få ro og rutiner i arbejdet. Der tages dog forbehold for småjusteringer og ændringer fra ministeriet i testudbuddet.

Når eleverne i Herning Kommune testes for risiko for ordblindhed, andre læse-skrivevanskeligheder med videre, bygger det oven på en systematik fra dagtilbuddet. Det er derfor vigtigt, at der sker en god overlevering af viden i overgange.

Testsystematik 0-6 år

Arbejdet med sprog, læsning og literacy skal ses i et 0-17 års perspektiv jf. budgetmålet. Derfor starter testsystematikken fra 0-6 år.

Forskning viser, at en tidlig opsporing af sproglige vanskeligheder og efterfølgende fokuserede sproglige indsatser for det enkelte barn, giver det bedste afkast i forhold til barnets sproglige udvikling. Derfor er det i Herning Kommune besluttet, at eventuelle sproglige vanskeligheder opspores så tidligt som muligt, og at barnets sproglige udvikling efterfølgende følges systematisk. Dette gør det muligt at igangsætte målrettede sproglige indsatser i hverdagen, fra barnet er helt lille.

Alle vurderinger der laves i dagtilbud, er skitseret i nedenstående skema:

Vuggestue/ dagpleje	Vurderingstidspunkt	Vurderingstype
Dialogvurdering	Dagpleje-/vuggestuestart	9-14 mdr. + forældrebesvarelse
SprogTrappen	2,0 år	Observation
Dialogvurdering	Fra 2,6 år	3-års vurdering - intern undersøgelse
Børnehave		
Dialogvurdering	Fra 3,0 år	3-års vurdering + forældrebesvarelse
Sprogvurdering	2,9-3,3 år	3 års vurdering
Sprogvurdering	4 år ved de børn der er placeret i en særlig eller fokuseret indsats	4 års vurdering
Dialogvurdering	4 år ved de børn hvor der er behov for en særlig indsats	4-års vurdering
Dialogvurdering	5-5,8 år	5-6 års vurdering
Sprogvurdering	5 år	5 års vurdering

Den første sproglige observation, der laves på barnet i Herning Kommune, er SprogTrappen. Det er et værktøj, der gør det muligt at understøtte en systematisk måde at følge og støtte det 0-3-årige barn over tid på baggrund af de observationer, man gør i det daglige

arbejde med børnene. I kraft af, at Sprogtrappen gør det muligt at opspore sproglige udfordringer tidligt i barnets liv, kan der igangsættes fokuseret og målrettet sprogstimulering, der hjælper med at udligne de sproglige udfordringer. SprogTrappen skal anvendes i dagplejen og i vuggestuen, når barnet er 2 år, men det anbefales, at den anvendes tidligere og med jævne mellemrum for at følge børnenes sproglige udvikling.

Når barnet er startet i børnehave og bliver 3 år, anvendes der igen et testværktøj til at vurdere barnets sproglige niveau. Her anvendes Sprogvurderingen 3-6 år, der kommer omkring alle de talesproglige og før-skriftlige færdigheder hos barnet. Dette giver forældrene og det pædagogiske personale mulighed for at klarlægge eventuelle sproglige udfordringer. Sprogvurderingen ved 3 år er obligatorisk for alle børn. Alle sprogvurderinger er tilpasset barnets alder og giver derfor et billede af, om barnet er sprogligt alderssvarende. Sprogvurderingens resultater placerer børnene i én af tre kategorier: Generel indsats, fokuseret indsats, og særlig indsat. Såfremt et barn placeres i én af de to sidstnævnte kategorier, skal der laves en sprogvurdering igen, når barnet er 4 år. Dette gøres for at sikre, at der er sket en sproglig progression for barnet, og at de indsatser, der er igangsat, har afhjulpet barnets sproglige udfordringer.

Forud for skolestart, når barnet er omkring 5 år, laves der igen en Sprogvurdering på alle børn. Dette gøres for at opspore sproglige vanskeligheder, der skal arbejdes med, inden barnet skal starte i skole.

For at afdække børnenes generelle sundhed, trivsel og kompetencer i forhold til de seks læreplanstemaer, anvendes refleksionsværktøjet Dialogvurderingen i hele barnets tid i dagtilbuddet (0-6 år). Dialogvurderingen indeholder en række spørgsmål vedrørende trivsel, sundhed og kompetencer og kan besvares af både fagfolk og forældre. Dialogvurderingen er lavet med henblik på at understøtte forældresamtalen, men kan også løbende anvendes af det pædagogiske personale til at synliggøre barnets udvikling. Disse vurderinger laves, når barnet er startet i enten dagpleje eller vuggestue (9-14 måneder), når barnet skal starte i børnehave (2,6 år), når barnet er startet i børnehave (3 år), når barnet er 4 år, hvis det vurderes, at et barn har brug for ekstra støtte, og inden barnet skal starte i skole (5 år). Denne systematik skal gøre det muligt at følge barnet og dets progressioner. Samtidig bliver overleveringen fra dagtilbud til skole mere kvalificeret og databaseret, idet skolen har mulighed for at se det data, der ligger på det enkelte barn forud for skolestart, hvis forældrene har givet samtykke til, at informationerne må videregives til skolen.

Testsystematik 0.-9. klasse

Testsystematikken er udarbejdet af Center for Børn og Læring efter samråd med Børne- og Undervisningsministeriet. Testsystematikken er et minimum for de tests, som anvendes i Herning Kommune. Den enkelte skole kan supplere nedenstående med øvrige tests.

Test-periode	Test	Ansvarlig	Hvem følger op
Børnehaveklassen	Sprogvurdering - alle børn Individuel test - udvalgte elever	Børnehaveklasseleder	Børnehaveklasseleder og læsevejleder
	Ordblinde-risikotesten - kun udvalgte elever som anses for at være i risiko. Opmærksomhedspunkterne fra Børnehaveklassen kan være pejlemærke.	Læsevejleder	Læsevejleder og ordblindevejleder
1. klasse	Ordlæseprøve 1 fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
	Ordblinde-risikotesten - kun udvalgte elever, som blev udpeget i Børnehaveklassen	Læsevejleder	Læsevejleder og ordblindevejleder
	Ordblinde-risikotesten - kun udvalgte elever, som blev udpeget i midten af 1. klasse	Læsevejleder	Læsevejleder ordblindevejleder
2. klasse	Nationale test Læsning	Lærer	Lærer og læsevejleder
	Ordlæseprøve 2 fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
3. klasse	DVO – klassescreening	Lærer	Lærer videregiver til ordblindevejleder
	DVO – individuelle test kun udvalgte elever udpeget ved klassescreening	Ordblindevejleder	Lærer og ordblindevejleder
	Elbro's ordlister <i>kun</i> ved tvivl om eleven skal testes med Ordblindetesten	Ordblindevejleder	Ordblindevejleder
	Ordblindetesten – enkelte elever <i>kun</i> ved tydelige tegn på ordblindhed	Ordblindevejleder	Ordblindevejleder
	Sætningslæseprøve eller tekstlæseprøve fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
4. klasse	Nationale test Læsning	Lærer	Lærer og læsevejleder
	Elbro's ordlister kun ved tvivl om eleven skal testes med Ordblindetesten	Ordblindevejleder	Ordblindevejleder
	Ordblindetesten ¹² – enkelte elever og kun ved tydelige tegn på ordblindhed	Ordblindevejleder	Lærer og ordblindevejleder
	Sætningslæseprøve eller tekstlæseprøve fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
5. klasse	Tekstlæseprøve fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
6. klasse	Nationale test Læsning	Lærer	Lærer og læsevejleder
	Testlæseprøve fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
7. klasse	Tekstforståelse fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder
8. klasse	Den nationale test Læsning	Lærer	Lærer og læsevejleder
	Tekstforståelse fra Hogrefe	Lærer	Lærer og læsevejleder

¹² Som udgangspunkt testes med Ordblindetesten i foråret i 4. klasse. Kun elever, som skolen vurderer i risiko for at være ordblinde, testes. Dog har forældrene retskrav jf. Folkeskoleloven på, at testen foretages på deres barn.

Ordblindetesten er tiltænkt anvendt én gang i skoleforløbet. Er der tvivl om, om eleven skal testes med Ordblindetesten, kan Elbro's ordlister anvendes først. Eleven er kun ordblind, hvis vedkommende testes rød med Ordblindetesten. Testes eleven gul, sikrer læsevejlederen, at der sættes indsatser i gang. Kun hvis eleven ikke profiterer af igangsatte indsatser i både skole og hjem, kan Ordblindetesten anvendes igen på et senere klassetrin. Elbro's ordlister anvendes kun, hvis der er usikkerhed om, om elever skal testes med ordblindetesten. Disse må ikke anvendes til at sikre eleven adgang til rød kategori.

Hogrefes danskprøver anvendes gennem hele skolesystemet og erstatter tidligere brug af IL-prøver, ST-prøver, Testbatteriet m.fl. Hogrefes prøver er udvalgt, da de udover høj kvalitet er digitalt selvrettende, og fordi de løbende ny-standardiseres. Desuden dækker Hogrefes prøver hele skoleforløbet i en form, som hurtigt bliver genkendelig for lærerne. I indskoling fokuseres på læsning af ord. Senere er fokus på læsning af sætninger og senere sammenhængende tekst. Endelig fokuserer testene i overbygningen på tekstforståelse. Det er en forudsætning for den gode testsystematik, at læreren med sin viden om eleverne differentierer brug af test. Hvis der er elever på de nævnte klassetrin, som ikke magter den nævnte test, kan testen på det foregående trin anvendes. Desuden er det vigtigt at være opmærksom, hvis elever med dansk som andetsprog har begrænset erfaring med de danske sprog. Her er det vigtigt at være nysgerrig på elevens modersmål og spørge ind til elevens skrive og læsekompetencer på modersmålet.

Roller i forbindelse med Testsystematik

Som det fremgår af testoversigten, er det forskellige aktører, som sikrer, at de forskellige test foretages. Der kan lokalt på skolerne laves andre aftaler om, hvem der er ansvarlige for, at de forskellige test foretages. Det er dog aldrig tilstrækkeligt at foretage en test. Analyse af resultaterne og igangsættelse af indsatser, hvor disse er relevante, følger naturligvis med ligesom opfølgning og evaluering.

Herning Kommune anbefaler, at skolerne afholder halvårlige læsekonferencer efter egne lokale systematikker. Dette gøres for at sikre, at testresultaterne for den enkelte klasse analyseres og drøftes. Aftaler om indsatser kan laves på disse læsekonferencer, ligesom der kan følges op fra gang til gang.

Det er en vigtig opmærksomhed, at hverken ordblindvejleder eller læsevejlederen skal bruge al deres tid på test. Den primære testafvikler ved sprogvurderingerne er således børnehaveklasselederen, og læreren for så vidt angår de nationale test og Hogrefes test. På den enkelte skole er der lokal frihed til at uddelegere testafvikling til andre end de aktører, som er nævnt i systematikken. Dog har skolelederen ansvaret for, at den fagprofessionelle har den rette erfaring og ekspertise.

Bilag 5 – Nøglebidrag fra forskellige aktører

Nøglebidrag ordblindevejleder
<ul style="list-style-type: none">• At koordinere ordblindeindsatsen på sin skole og de skoler som skal understøttes ved at tage afsæt i projektbeskrivelsen for den styrkede ordblindeindsats.• At være central ressourceperson for indsatsen.• At være bindeled mellem eleven, forældrene og skolens ledelse.• At have ansvaret for at følge udviklingen af ordblinde elevers skriftsproglige færdigheder.• At varetage Ordblindedetsten og drøfte resultater og forslag til opfølgning og indsats med lærerteam, skoleledelse og eventuel læsekonsulent.• At samarbejde med læsevejleder, børnehaveklasseleder og lærere om tidlig opsporing.• At indgå i dialog med familien og eleven om Ordblindedetstens resultater (i samarbejde med elevens dansklærer), at fremlægge forslag til indsats og at tale om samarbejdsmulighederne mellem familie og skole.• At hjælpe ordblinde elever ordentlig i gang med at bruge kompenserende IT og at følge op på det. Det bør ske i samarbejde med eleven, elevens lærere og skolens øvrige IT-ressourcepersoner. Af dette følger, at ordblindevejlederen selv skal have en aktuel viden om kompenserende IT, herunder indstillingsmuligheder og pædagogiske anvendelsesmuligheder.• At holde sig fagligt opdateret om ordblindeindsatser.
Nøgle bidrag fra Læsevejlederne
<ul style="list-style-type: none">• <i>Udfyldes i samarbejde med læsevejlederne</i>
Nøglebidrag fra børnehaveklasselederen
<ul style="list-style-type: none">• At være orienteret om dagtilbuddenes pædagogiske læreplaner og bidrage til smidig brobygning mellem dagtilbud og skole.• At observere elevernes sproglige og skriftsproglige udvikling og holde læsevejlederen orienteret om udviklingen.• At kende tegnene på risiko for læsevanskeligheder, herunder ordblindhed. Opmærksomhedspunkterne for børnehaveklassen kan være et pejlemærke.• At vide, hvordan ordblindhed i børnehaveklassen forebygges.• At varetage den obligatoriske sprogvurdering. Resultaterne skal indgå i elevplanen for børnehaveklassen og formidles til forældrene og til de øvrige medarbejdere i børnehaveklasseteamet.• At tilrettelægge den forebyggende indsats for elever i risiko for læsevanskeligheder.• At gå i dialog med dagtilbuddet om de elever, hvis sproglige udvikling og læring kræver ekstra opmærksomhed. Derudover skal børnehaveklasselederen være med til at sikre en sammenhæng mellem dagtilbuddets læreplaner og skolens undervisningstilbud.• At gå i dialog med familien om elevens vanskeligheder med sproglig udvikling og skriftsprogstilegnelse.
Nøglebidrag fra lærere
<ul style="list-style-type: none">• At kende tegnene på ordblindhed og at hente vejledning om undervisning og om adgang til kompenserende IT fra læsevejleder og/eller læsekonsulent.• At tilpasse de skriftsproglige aktiviteter til ordblinde elever, så de kan klare opgaverne med succes for eksempel ved at sørge for, at eleverne har adgang til de tekster, som klassen skal arbejde med, i digital form.

- At opspore elever i læse-skrivevanskeligheder og i samarbejde med læsevejlederen iværksætte påkrævede indsatser.
- At overvåge og evaluere elevernes udbytte af skriftsproglige aktiviteter løbende og systematisk i elevplanen. Det bør ske i dialog med eleven.
- At give løbende feedback til eleverne og tale med dem om forventningsniveau, deres egne bidrag, færdighedsniveau, sværhedsgrad i aktiviteter og om, hvornår og hvordan de kan integrere og bruge kompenserende IT.

Nøglebidrag fra forældre

- At samarbejde med skolen og barnets lærere og have klare forventninger til barnets skoleforløb.
- At være advokat i forhold til mistanke om ordblindhed.
- At lade barnet vise, hvad det kan og har lært.
- At være en rollemodel, der også læser. Det er knapt så vigtigt, hvad man læser, som at man læser.
- At støtte og opmuntre barnet, så det føler sig værdsat og inkluderet på trods af dårlige oplevelser i skolen.
- At kende til skolens og hjemmets rettigheder og pligter.
- At have forventninger til barnets uddannelse og/eller erhverv.

Nøglebidrag fra lederne

- At sørge for, at skolen har klare strategier for samarbejdet mellem skole og hjem, og at skolen kommunikerer tydeligt om forældrenes og skolens rettigheder og pligter.
- At sikre overførsel af relevant information fra indskoling til mellemtrin, fra mellemtrin til udskoling og fra udskoling til ungdomsuddannelse.
- At sikre ressourcer (uddannelse og timer) til det tværfaglige samarbejde om ordblinde elever og at sikre en tydelig ansvarsfordeling.
- At sørge for at ordblinde elever tilbydes indholdet i ordblindepakken og dermed deltager i Pit.
- At sikre, at lærerne planlægger og tilrettelægger undervisningen på en sådan måde, at der sker en undervisningsdifferentiering og at testsystematikken anvendes.
- At følge op på ordblinde elevers udvikling og udbytte af den undervisning og de kompenserende it-redskaber, der bliver stillet til rådighed.

Nøglebidrag fra pædagogisk udviklingskonsulent (CBL)

- At understøtte arbejdet med handleplan for sprog, læsning og literacy 0-18 år.
- At rådgive læsevejledere og ordblindevejledere om tegn på ordblindhed, udredning af elever, præcisering af elevers undervisningsbehov og vurdering og justering af undervisningsindsatser.
- At hjælpe med at strukturere samarbejdet mellem skolelederen, skolens lærerteam, læsevejlederen, ordblindevejleder, ordblindelærere, forældrene og de ordblinde elever.
- At holde sig opdateret om velbegrundede og veldokumenterede test og indsatser for ordblinde elever.
- At bidrage til udvikling, implementering og evaluering af den styrkede ordblindeindsats.

Bilag 6 – Samarbejdsaftale

Understøttende skole:

Skole, som bliver understøttet:

1. Indledning:

Samarbejdsaftalen skal tydeliggøre de aftaler, der indgås mellem den understøttende skole (herefter omtalt som den ansættende skole) og skolen, som understøttes i form af pligter og ansvarsfordeling. Aftalen kan løbende justeres.

2. Formål:

Det overordnede formål er, at skolerne indbyrdes aftaler samarbejdet med afsæt i Herning Kommunes styrkede ordblindeindsats for herved at sikre, at elever, der er konstaterede ordblinde, bliver understøttet på samme vis uanset skoletilbud.

3. Arbejdsfordeling mellem parterne:

Skolerne udpeger en ledelsesrepræsentant, der er tovholder for samarbejdet.

Ledelserne på skolerne skal sikre fokus på arbejdet med fokus på forebyggelse, opsporing og understøttelse af elever med ordblindhed, disses forældre og skolernes undervisere. Dette omfatter udmøntning af ordblindepakken lokalt på skolen.

Det er antallet af elever, der er konstaterede ordblinde på hver skole, der er afgørende for, hvor ressourcerne omkring ordblindevejlederne anvendes – uafhængigt af skolernes øvrige elevtal.

Hver skole har fortsat selv ansvaret for udarbejdelse af skolens overordnede handleplan for ordblindhed i samarbejde med skolebestyrelsen.

3.1. **Forpligtelse for den ansættende skole:**

Den ansættende skole har ansvaret for de personalemæssige forhold vedrørende ordblindvejlederen. Dette betyder samtidig, at skolen forpligter sig til at sikre, at ordblindvejlederen har den nødvendige arbejdstid til at understøtte målgruppen for den styrkede ordblindindsats (elever, forældre og undervisere) – både på egen skole og på de skoler, der understøttes.

Ordblindepakken er definerede for ordblindvejlederens arbejde. Derfor skal den ansættende skole sikre, at ordblindvejlederens arbejdstid fordeles efter antallet af ordblinde elever på skolerne og ikke efter skolernes øvrige elevtal.

Den ansættende skole forpligter sig på, at ordblindevejlederen ikke anvendes som vikar på skolen, hvor vedkommende er ansat.

3.2. Forpligtelse fra skolen, der understøttes af anden skole:

Skolen, der understøttes af anden skole, er ansvarlig for, at der etableres et samarbejde mellem ordblindevejlederen og skolens øvrige personale.

Skolen er forpligtet på at sikre, at elever, der er konstaterede ordblinde, bliver tilbudt ordblindepakken.

4. Evaluering

Samarbejdet evalueres årligt med fokus på eventuelle justering.

5. Særlige aftaler:

(Mulighed for at lokaltilpasse samarbejdsaftalen)

Bilag 7 – Læse-skrivestøttende redskaber

Der findes en række forskellige programmer og apps til understøttelse af ordblinde elever. Disse beskrives nedenfor.

CD-Ord er hovedhjørnesteinen i den digitale understøttelse og indlæring i læsning og skrivning for ordblinde. Det er et fast installeret program på alle elev- og lærermaskiner og anvendes ofte i både begynderlæsning og skrivning for alle elever.

Læsning med CD-Ord: CD-Ord kan læse alle typer tekster op på dansk samt en del fremmedsprog. Programmet kan indstilles og husker den enkelte læser, så oplæsningen tilpasses med hastighed og med fremhævning af enkelte ord eller bogstaver alt efter behov. Desuden er der skærmlæser og indbygget ordbog med stavehjælp, ordforslag og oplæsning. Bøger eller hæfter kan scannes og omdannes til lydfiler, som eleven kan få oplæst sammenhængende.

Skrivning med CD-Ord: Når der skrives med CD-Ord, gives der ordforslag til både påbegyndte ord og til næste ord i sætningen. Der kan vælges profiler tilpasset alder og kunnen, samt efter valg af fagordslister til den tekst, der forventes skrevet. Med oplæsning under skrivning kan eleven høre, om vedkommende er på rette vej.

IntoWords-programmet indeholder stort set de samme muligheder og funktioner som CD-Ord. Forskellen er, at programmet ligger online og fungerer på tværs af platforme og miljøer. IntoWords kan anvendes på iPad, iPhone og Android tablets og smartphones. Eleven vil dermed kunne anvende appen i sammenhænge uden for skolen, hvor der også er behov for læsestøtte.

Grammateket er et program til stave- og grammatikkontrol, der retter tekster for grammatikfejl, fejl i sætningsopbygning og tegnsætning. Eleven får forklaringer på rettelserne. Herved læres grammatik og kommatering.

MiVo er et træningsprogram, der knytter sig til skrivehjælpen i CD-ORD og IntoWords. Eleven får et hurtigt og effektivt værktøj til skrivning med lydret stavning, ordforslag og jokertegn.

Supreader School læser undertekster på film og tv-serier op, så ordblinde og læseudfordrede elever kan følge filmens dialog.

OCR scan er tilgængeligt på alle Herning Kommunes skoler. OCR gør det muligt at indscanne tekster og billeder fra papir til digital tekst, der efterfølgende kan behandles. Teksterne vil kunne anvendes i forbindelse med CD-ord eller andre oplæsningsprogrammer.